

אבל אין מחרימין בשבת כי אם מדבר שהוא לצורך שבת^י וכן למי שהחילל שבת^י אבל לא למי שעקב עבירה אחרת^י אבל דבר שיש בו תיקון המדינה^י ואם לא יחרימו בשבת לא יתאספו ביום אחר ויגרע התיקון או מותר להחרים כמו שמותר להתיר הנדר או החרם ממעט זה^י ולכן אין למחות כמה שנהגו בירידים שהשמש קורא מתוך הכתב מי שהוא מוחרם על פי בית דין משום חובותיו מפני שצריך להכריז בשבת שמתאספים כולם ויודעים לכופו בעירו לשלם ולולי זה היו נפסדין החובות וכל משא ומתן^י וכן מי שבזיה החכם יכול לנדותו לכבודו^י מפני שזהו ג"כ תיקון המדינה להעמיד המשפט על תילו וגם דבר מצוה הוא משום כבוד התורה^י ואין צריך לומר שמותר להחרים בשבת בדבר הנוגע על הכלל^י כמו שהחרימו בשבת את העוסקים בספרי הטבע כל ימיהם^י:

ד' מי שנדרוהו בחלום מתירין לו בשבת^י:

שמג בין השמשות מותר לעשות דברים שאסרו חז"ל משום גזרה ובו סעיף אחד:

א כל הדברים שהם אסורים מדברי סופרים לא גזרו עליהם אלא בעצמו של יום אבל בין השמשות מותרים^א והוא שהיא שם דבר מצוה כגון לעלות באילן או לטוש על פני המים להביא לולב או שופר^ב או שהוא טרוד ונחפו ונצרך לדבר זה^ג אפילו הוא צורך דבר הרשות^ד אלא שהוא צורך גדול או הפסד מרובה^ה (או שהוא צורך גמור לשבתו) אע"פ שאינו צורך גדול^ו כגון לערב עירובי חצרות כדי שיוכל לטלמל מבית לחצר) כמו שנתבאר כל זה בס' רס"א^י.

ויש מי שהיה מסתפק^ט אם התירו כל זה גם במוצאי שבת בין השמשות כי שמא מספק לא פקעה קדושת עצם היום ויש להקל^י (עיין מגן אברהם סוף ס' תרנ"ג)^י וס' תקפ"ח^י:

שמג דין קמן בשבת ובו י"א סעיפים:

א קמן העובר על דברי תורה להנאתו כגון שאוכל נבלות או שמחלל שבת לצרכו אין

יג מ"ט פכ"ג ה"ד בשם ספר העיתים רמ"א שם.
 יד שולח מרדכי"ם א"ח ס' ה. הובא במ"א שם סק"ד.
 טו משמעות מהרשד"ם שם.
 טז ראה שולח הרב"ש ס' שצ. וראה גם לעיל ס' שו סכ"ג.
 יז ראה מ"א שם.
 יח ב"ח מוס"י שו. מ"א שם סק"ג.
 יט שולח דברי ריבות ס' שה. מ"א שם סק"ד.
 כ רבתי ריבות שם.
 כא מ"ז ס' שלח סק"ד.
 כב מ"ז י"ד ס' רב סק"ו, משי"ת הרשב"א ח"א ס' תפג.
 כג שולח דרכיו ח"ד ס' ק. מ"א ס' שו סק"ב.

סימן שמג
 א רמב"ם פכ"ד ה"י, כרבי בעירובין לב. ב. מור וש"ע ס"א.
 ב רמב"ם שם. מור וש"ע שם.
 ג רמב"ם שם. ש"ע שם.
 ד מ"ז סק"א.
 ה שולח רש"ל ס' מג. מ"ז סק"א.
 ו ראה לעיל ס' רסא ס"ב ובק"א סק"א. ס' שבה סוף ספ"ו.
 ז ראה גם לעיל ס' רסא שם ובק"א שם בסופו.
 ח סעי' א"ב.
 ט מ"א סק"א.
 י ראה ערו"ל לעיל ס' רמג ק"א סק"ה באמצע (במוסר) לענין תוספת שבת של מוצאי שבת.
 יא ס"ק ד. וראה מ"א ס' שצו סק"ג. לקמן שם סוף ס' ח.
 יב ראה מ"ש ברי"ם תקסב.

הלכות שבת שמג

תרומ

בית דין מצווין להפרישו^א אבל אם עושה בשביל גדול^ב צריך למחות כידו מדברי סופרים^ג כמ"ש בס"ש של"ד^ד ואם הוא דבר המתפרסם לרבים ויש לחוש שיטעו השומעים לומר שדבר זה מותר הוא צריך למחות בו אע"פ שעושה לדעת עצמו כגון שתוקע בראש השנה שחל להיות בשבת שהקול נשמע לרבים ויבאו למטות ולומר שתוקעין גם כשהל בשבת^ה:

ב וכל זה באחרים^ו אבל אביו כיון שהוא מצווה מדברי סופרים לחנך את בנו^ז או בתו^ח אפילו במצוות עשה^ט משהגיעו לחינוך כל שכן^י שמחוייב מדברי סופרים^{יא} לגעור בהם ולהפרישם^{יב} מלעבור על לא תעשה^{יג} ואפילו על איסור של דברי סופרים^{יד} ואם איננו מפרישם מאיסור של תורה צריכים הבית דין למחות כידו אבל אם אינו מפרישם מאיסור דברי סופרים אין צריך למחות כידו^{טו}:

ג ושיעור החינוך במצוות עשה הוא בכל תינוק לפי חריפותו^{טז} וידעתו ככל דבר לפי ענינו כגון הודיע מענין שבת חייב לשמוע קדושי^{יז} והבדלה^{יח} הודיע להתעטף^{יט} כהלכה חייב בצניעות^כ כמ"ש בס"י י"ז^{כא} וכן כל כיוצא בזה^{כב} בין במצוות עשה של תורה בין בשל דברי סופרים^{כג}.

אבל החינוך בלא תעשה בין של תורה בין של דבריהם הוא בכל תינוק שהוא בר הבנה^{כד} שמבין בשאומרים לו שזה אסור לעשות או לאכול אבל תינוק שאינו בר הבנה כלל אין אביו מצווה למנעו בעל כרחו מלאכול מאכלות אסורות^{כה} או מחלל שבת אפילו באיסור של תורה כיון שאינו מבין כלל הענין מה שמונעו ומפרישו.

יב תוס' קמא, א ד"ה שמע. תוס' ישנים שם. למוש ס"א. יג משמעות הרמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ז הל"ח. וראה לעיל ס"י רסו פ"י שמן התורה אינו מצווה על שבתם.

יד רמב"ם שם. שו"ע שם. וראה גם לקמן ס"י ששב ס"א. לעיל ס"י שלד סוף ס"ב. ס"י שלד סוף ס"ג.

טו משמעות הרמב"ם שם. רמב"ם ס"א. וראה תוס' שם.

טז פ"ז סק"א. מ"א סק"ב. וראה לקמן ס"י ששב שם. יז ב"י ריש תסי' בשם הר"ר יוסף אבסי ובשם תמו ברעת הרמב"ם פכ"ד ה"א. מ"א סק"ב.

יח מ"א סוף סק"ג. וראה גם תוס' ערכין ב, ב ד"ה שהגיע.

יט מ"א סוף סק"ג.

כ ראה לעיל ס"י רנא ס"א.

כא סוכה מב, א. מ"א שם.

כב ס"ד, ע"ש.

כג מ"א שם.

כד ראה מ"א סק"ב. וראה לעיל ס"י ב מהד"ב פ"ז ומהד"ק פ"ז (לענין כימו ראש). ס"י לו ס"ג (לענין תפילין). ס"י ע ס"ב (לענין ק"ש). ס"י קו ס"ג (לענין תפלה). ס"י קכד ס"א (לענין אמן). ס"י קכח ס"א (לענין נשיאת כפים). ס"י קפז ס"ג (ס"י קפז ס"ד (לענין מרומי). ס"י קצט ס"ג (לענין יטוון). לקמן ס"י תעב ס"ב (לענין שתיות ד' כוסות וסיפור יציאת מצרים). ס"י תרפ"ט ס"ה ואילך (לענין תענית ויהי''). ס"י תרפ"ט ס"ג (לענין שיבת בבות). הל' ת"ת פ"א ד"א (לענין ת"ח). **כה** איסור דתורת שנת עמ' מ"ה. מ"א סק"ב. וראה תוס' ערכין ג, רע"א.

כו ראה ברי העלוק ס"י קנז סק"ד.

א כרבי דרת (לגרסא אחרת רבי יוחנן) יבמות קוד, רע"א. רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ז הל"ז. ספר התרומה ס"י רפג. פ"ג ל"ח סה (פז, ג). מור וש"ע ס"א. וראה גם לעיל ס"י שא כמ"א. ס"י שלד ס"ב. לקמן ס"י ששב ס"א.

ב רבי יוחנן קמא, א ורש"י שם ר"ה על רעת אביו. רמב"ם פ"ז הל' ס"ב.

ג רבינו יונה ס"י ח"א (ג, ג). ב"י ס"י שלד ר"ה וכתוב בהגמ"ה. וראה גם לעיל ס"י שלד ס"ב (במוסרי). לקמן ס"י ששב ס"א (במוסרי).

ד ראה לקמן ס"ב דרבינו לאו הווקא בית דין. וראה גם לקמן ס"י ששב ס"א.

ה ראה רא"ש פ"א ס"י א. וראה גם לקמן שם.

ו ר"ן ר"ה (פז, ב) ר"ה הרי"ם מ"א ריש תסי'. וראה גם לקמן ס"י תקפ"ט ס"ג.

ז רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ז הל"ח. תוס' נזיר כה, ב ד"ה נזי בשם ר"י. תוס' ישנים וימא פב, א ד"ה בן כ"י מ"ה תסי'. רמב"ם מ"א בשם ר"א. וראה גם לקמן ס"י ששב ס"א. ולענין אחרים בחינוך הרמב"ם –

ראה לעיל ס"י קפז ס"ב ולקמן ס"י תקנז סוף ס"ב.

ט הנהיג ד, א. נזיר כמ, א. רמב"ם הל' ציצית פ"ג הל"ט. ועוד.

אבל מן התורה אינו חייב להנכיז במצוות אלא לגמרי תורה בלבד (הל' ת"ת לרבינו פ"א ה"א). וראה לק"ש ח"ה ע' 61 ואילך. וראה לק"ש ח"ו ע' 233 ואילך, אם הותב החינוך הוא גם על הבן עצמו.

י תוס' ישנים שם. מ"א סוף סק"א. וכן לבני בתו הגדלים בביתו (ראה לעיל ס"י קנז סוף ס"ב).

יא ראה תוס' ישנים שם. וראה גם תניא חנוך קמן בתחילתו.

הלכות שבת שמן

תרם

וכן אם הוא כהן אינו צריך להוציאו מבית שהמומאה בתוכו אלא אם כן הוא בר הבנה או אביו מצווה להוציאו¹⁰:

ך אבל אמו אין מצווה עליו¹¹ כלל בין במצות עשה בין בלא תעשה¹²:

ה וכל זה לענין להפרישו מאיסור אבל לספות לו איסור בידים אסור¹³ לכל אדם¹⁴ מן התורה¹⁵ אפילו אינו בר הבנה¹⁶ כלל שנאמר¹⁷ לא תאכלום ופירשו חכמים¹⁸ לא תאכלום לקטנים ואפילו דברים האסורים מדברי סופרים אסור להאכילו¹⁹ אפילו הוא צריך לכך²⁰ ואפילו הוא חולה כל שאין בו סכנה כמו שאסור בגדול²¹ וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד אפילו בדברים האסורים משום שבות²².

ונכרי המאכיל איסור לתינוק²³ שאינו בר הבנה²⁴ אין אביו צריך למחות בו אבל אסור לכל אדם לומר לנכרי שיאכילנו²⁵ שהאמירה לנכרי אסורה בכל האיסורים שבתורה²⁶ וכל שכן שאסור לומר כן להתינוק.

ואם התינוק צריך לכך כגון שהוא קצת חולה מותר לומר לנכרי להאכילו²⁷ שצרכי קטן דינם כחולה שאין בו סכנה שהתירו בו אמירה לנכרי אפילו באיסורי תורה כמו שנתבאר בס' שו"ת²⁸ וכן אם צריך לשתית יין ואין שם יין ישראל אלא סתם יינם של נכרים ואין היין חזק כל כך שיכשירנו ע"י מוגנת ששה חלקים מים ואחר יין כמ"ש ב"ד ס' קל"ד²⁹ מותר לומר לנכרי להשקותו לו³⁰:

ז ויש אומרים³¹ שכל שהוא לצרכו של תינוק כגון אכילה ושתייה לא גזרו בו חכמים כלל ומותר להאכילו בידים כל דבר שאין איסורו אלא מדברי סופרים אם צריך לכך אע"פ שהגיע לחינוך אבל אם אינו צריך לכך אסור להאכילו אפילו אינו בר הבנה (ואביו צריך למחות בו אם הוא בר הבנה³²) אפילו באיסור דברי סופרים³³ שהרי אסור לחינוקו חלב אמו אחר כ"ד הדרש³⁴ אע"פ שאין איסור חלב אלא מדברי סופרים

ס' תרמו סוף ס"א. ולענין ליתן האוכל בפניו – ראה לקמן ס' תרמו סוף ס"ד. וראה ס' תרמ ס"ה. וראה עוד לקמן ס' ש"ג.

לז משמעות ב"י סוף הס' ברעית הרמב"ם שם.

לח ש"ך שם.

לט רמב"ם שם. שו"ע שם.

מ רבנו ירוחם נתיב א ח"א (ג, ג) בשם הרמ"ה. מ"א סק"ג ד"ה כתב.

מא ראה אליה רבה סק"ג. וראה לעיל ס"ג.

מב רבנו ירוחם שם. מ"א שם.

מג כדלעיל ס' רמג סוף ס' ש"ג.

מד מ"א שם.

מה ס"ח וסכ"ב. וראה לקמן ס' תנ מעי' כריכה לענין המנין בפסח. וראה תהלת לידה סק"ד.

מו ס' זה בשו"ע ד לא הגיע לידנו, וראה שו"ע שם ס"ה. מ"א כאן סק"ג ד"ה קטן.

מז מ"א שם.

מח שו"ת רשב"א ח"א ס' צב. חידושי רשב"א יבמות ק"ד. א. ר"ן (קטן, ב) ד"ה איכא. ויטא בתהלתו מה"ה יום. הובא ב"י סוף דס"י.

מט כדלעיל ס"ג מדין חינוך.

נ שו"ת רשב"א שם.

נא רבי אליעזר בביריתא כתובתו, א. מור ושועי ו"ד ר"י פא ס"ז.

כז מ"א שם.

כח נזיר כמ, א. תוס' ישנים יומא פב, א ר"ה כן בשם ר"י. מ"א סק"א.

כט תוס' ישנים שם. וראה גם לקמן ס' תרמו ס"ד. ס' תרמ ס"ד (ודרו הוא אצלו כשאר כל אדם). אבל ראה שו"ת שיער האותיות אות ד (ס"ר, א. הובא בקונ' תנך לענין. תורת מנחה התנועותיות שש"נ ח"ב ע' 1085): תשיש מצוות על תוכחת מנחה כמו האב ויותר מנחה מנחה שיהם פגיות וצמיות יותר בבית. וראה הל' ת"ת פ"א ק"א סק"א גבי עירובי תחומין שהקטן יוצא עם אביו לדרך מצוה שהוא מתנחלת. וראה תוס' ישנים שם. וראה גם בדי השלחן ס' קטו סוף סק"ג.

ל יבמות ק"ד, א. רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ז ה"ב. שו"ע ס"א.

לא ראה יבמות שם. רש"י ז, א ד"ה רילמא. לבוש ס"א. כולל אבן, כדלקמן ס' תרמו סוף ס"ד וס' תרמ סוף ס"ד.

לב ראה גם לעיל ס' רמג ס' וראה גם שו"ת רבנו ס' מט במסופ.

לג מ"א סק"ב. וראה לעיל ס' רמג ס' שאיסור זה הוא גם בדברי חשופה.

לד ויקרא י"א, מב.

לה יבמות שם.

לו רמב"ם שם. שו"ע שם. ש"ך יו"ד ס' פא סק"א. וראה גם הגהות אשרי ר"ה פ"ד ס' ג. וראה גם לקמן

הלכות שבת שמג

תרסא

הואיל ואינו צריך לו אחר כ"ד: ויש לסמוך על דבריהם להקל בדברי סופרים אם הוא צריך לכך ואין שם נכרי להאכילו על ידו.⁹¹

ואף אם אין התינוק צריך לכך אלא שהגדול צריך לכך שיעשה לו תינוק אוהב דבר האסור מדברי סופרים אין איסור לפי סברא זו ליתנו לו שיעשהו לוי: אלא כשנתנו לו בקביעות הדרוה⁹² שיש לחוש שמא יתגלגל התינוק ויסרך בעשיית דבר זה ויבא לעשותו אף כשיגדלו⁹³ אבל כשנתנו לו באקראי בעלמא אין לחוש לכך⁹⁴ רק שיהא בענין שאין בו איסור מה שעושה כשבילו כמ"ש בס"י של"ד: כגון לצורך מצוה.⁹⁵

לפיכך⁹⁶ מותר להמעיין לתינוק שהגיע לחינוך מכוס של קידוש שמקדשין בבית הכנסת אף על פי שהתינוק אינו צריך כלל למעימה זו ויכול הוא להמתין מלמעום עד שישמע הקידוש שבמקום סעודה בבית אביו המהנכו לזה אעפ"כ כיון שאיסור המעימה קודם הקידוש הוא מדברי סופרים ויש לנו צורך במעימה זו ואין לאסרה אלא משום שמא יסרך בה התינוק וזה אין לחוש בקידוש שבבית הכנסת שאין ממעימין להתינוקות בקביעות ככל שבת ושבת שלפעמים יש אורחים השוכחים ואוכלים בהרהרי בית הכנסת ושומעים הקידוש משם ואז אין צריך כלל להמעיין להתינוקות⁹⁷ כמו שנבאר בס"י רס"ט:⁹⁸

ז וכל זה כשמאכילים איסור לתינוק לצרכנו וכן אם אומרים לו לעשות לנו אוהב דבר האסור אפילו מדברי סופרים אבל כל שהוא צרכו של תינוק ותקנתו לא חששו בו שמא יסרך בכך ויעשה כן כשיגדל לפי שידוע לו שבשבלו שהוא קטן מתירין לו צרכיו ולא ימנה מזה לעשות כן כשיגדל⁹⁹ ולכן מותר להאכילו קודם קידוש¹⁰⁰ אם הוא רוצה לאכול וכן לשנות ואסור לענותו¹⁰¹ וכן כל כיוצא בזה בשאר כל איסורי דברי סופרים:

ח כל דבר שהוא משום חינוך מצוה מותר לספות לו איסור בידים¹⁰² כגון להאכיל פסח לקטן שהגיע לחינוך אע"פ שלא נמנה עליו ואין הפסח נאכל אלא למנויו אעפ"כ כיון שמתכוין להנכו במצות מותר.¹⁰³

אבל מצוה שלא שייך בה חינוך רהיני שלא יוכל לעשותה כשיגדל שזהו עיקר מעם

נב ש"ת רשב"א שם. מ"א שם.

נג ראה לעיל סי' רס"ג, ולקטן סי' ששכ סי"ג, וסי' תקנא סי', שלא הובאה דעה זו. וראה ש"ת צ"צ א"ח במופו (ספק למי סי' ר). העי"ב תתכפ ע' 64.

נד ש"ת רשב"א סי' צב.

נה תוס' קלמ', א ד"ה וליתן בשם ר"ת. תוס' עירובין מ.

נז ד"ה דילמא בשם רבינו שמואל. ש"ת הרשב"א ח"א סי' ששכ. מור סי' תקנב בשם התוס'.

נח עירובין מ. ב רש"י ד"ה דאתי.

נז תוס' שם. ש"ת הרשב"א סי' ששכ.

נח סוף כו' (ולעיל סי' א').

נט ראה לעיל שם שהאיסור דומה לאמירה לנכרי, שמוזר בשבת לצורך מצוה (כרע"ל סי' ש"ב).

ס מ"א רס"י רספ. וראה ש"ת הרשב"א סי' צב (לגבי קידוש ביום הכיפורים). ולעיל סי' רספ סי', שכתב מעם אחר (שמע"ל גם ליעה דא' דלעיל).

סא ש"ת הרשב"א שם. מ"א סי' רספ סק"א (וראה ש"ת הרשב"א שם, ולעיל סי' רספ ס"ב, הדראגא

לא שכדו אורדים בבה"כ).

סב סי'. אבל לעיל שם ולקטן סי' תקנא סי' מחלק באופן אחר, שלא אסרו להאכיל לקטן איסור בידים אלא כשהמאכל אסור מצד עצמו כגון סורפה וכיוצא בה, אבל כשהמאכל מותר מרחת עצמו אלא שהוא זמן האסור באכילה – מותר להאכיל לקטן.

סג ש"ת רשב"א סי' צב. חרושי רשב"א יבמות קיד, א. ר"ן (ג, א) ד"ה ודחישנין. מ"א ריש סי' תקנב.

סד כין של לילה בין יום (לעיל סי' רספ סי'). וכן לפני תפלת שחרית, כרע"ל סי' קו סי'.

סה מ"א סי' רספ סק"א. וראה גם לעיל סי' קו שם. סי' רספ שם. לקטן סי' תקנא סי'. וראה ש"ת צ"צ שם.

סו השלחן סי' קנז סק"ג.

סז תוס' פסחים פה, א ד"ה שה בשם ר"י. רבינו ירוחם ז"א ח"א (ג, ג). הגהות אשרי ר"ה פ"ד סי' ג. מ"א סק"ג ד"ה כתב.

סח תוס' שם. מ"א שם. וראה לקו"ש הכ"ז ע' 69-74. שלחן המלך ח"א ע' רנב"ר.

הלכות שבת שמונ'שרמ

תרכס

החינוך¹⁰⁰ כגון להמעיטו מכוס של מילה ביום הכיפורים כדי שלא תהא הכרבה נראית לבלמלא¹⁰¹ אע"פ שהיו צורך מצוה מכל מקום כיון שכשיגדל יאסור לו לכן גם עכשיו אסור משום שמא יסרך ככך וימעיט ממנו גם כשיגדל¹⁰² כמו שיתבאר בס' תרכ"א¹⁰³.

ולכן כל שבות שמתר לעשותן על ידי נכרי לצורך מצוה¹⁰⁴ אסור לעשותו ע"י קמן משום שמא יסרך בכך אם לא באקראי בעלמא כמו שנתבאר למעלה¹⁰⁵:

מ אסור ליתן לתנוק חגב חי טמא לשהוק בו שמא ימות ויאכלנו¹⁰⁶ ונמצא מאכלו איסור בידים¹⁰⁷ כיון שהוא נתן לו האיסור וכל שכן דבר האסור הראוי לאכלו כך¹⁰⁸ ואפילו דבר שאין בו איסור אלא משום כל תשקצו¹⁰⁹ אסור ליתן לו אם יש לחוש שיאכלנו¹¹⁰ אבל מותר ליתן לו עוף טמא לשהוק בו מפני שאף כשימות אינו ראוי לאכילה כך¹¹¹:

י (וכל זה באיסורי מאכלות ואפילו הוא איסור שהומן גורם¹¹²) אבל מותר ליתן לתנוק בשבת חפצים שיכול לעשות בהם מלאכה לעצמו ואפילו אם ידוע שיעשה בהם¹¹³ כגון ליתן לתנוק עוגה שכתובים עליה אותיות¹¹⁴ שאסור לאכלה בשבת כמ"ש בס' ש"מ¹¹⁵ אף על פי שהתנוק יאכלנה בודאי כיון שמחכוין הוא להנאת עצמו אין צורך להפרישו¹¹⁶ כמו שנתבאר למעלה¹¹⁷ רק שלא יתן גדול לתוך פיו של תנוק¹¹⁸:

יא קמן שהכה אביו או עבר שאר עבירות בקטנותו אע"פ שאינו צריך תשובה כשיגדל מכל מקום מוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה ולכפרה¹¹⁹ אף על פי שעבר קודם שנעשה בר עונשו¹²⁰ ולענין דבר שבממון¹²¹ יתבאר בח"מ ס' שג"מ¹²²:

שרמ דין ההולך במדבר בשבת וכו' ב' סעיפים:

א ההולך במדבר ואינו יודע מתי שבת מונה ז' ימים מיום שנתן אל לבו שכתתו ומקדש שבעיני בקדושו והבדלה¹²³ לזכרון בעלמא שיהא לו שם יום חלוק משאר ימים ולא תשתכה תורת שבת ממנו¹²⁴ אבל מותר לילך בו¹²⁵ אפילו כמה פרסאות¹²⁶ כדי למחר לצאת מן המדבר¹²⁷.

מור"ה הממשש"ט מ"א שם סק"ה.
פג סעיף ד.
פד מורכבי שם. וראה גם לקמן ס' תרמ סוף ס"ד.
פה מ"א. וחינו באחרים, אבל אביו חייב להפרישו אם הינוע גליל חינוך כדלעיל ס"ב.
פו ראה מרדכי שם.
פז ראה לקו"ש ה"ד ע' 144. שלחן המלך ח"א ע' רנ"ב.
פח פסקי נהר"א ס' סב. ונ"א סוף ח"ס. וראה רמב"ם הל' שנתות פ"ב ה"ג. תורת מנחם התועודיות ח"ט ע' 26.
פט מ"א סק"ד.
צ צ"ל: ס' ששנמ ס"ג (לקו"ש ח"א ע' 25).

סימן שדמ

א רב הונא ספ. ב. מור וש"ע ס"א.
ב רש"י שם ד"ה בקדושתא. לבוש ס"א.
ג תוס' שם ד"ה עושה בת' ה'ב'. רא"ש פ"ז ס' א בת' ה'ב'. מור וש"ע שם.
ד ראה רמב"ן שם ד"ה בטא. ר"ן שם (לא, א) ד"ה גמ'. מ"ם פ"ב ה"כ. לבוש שם. מ"א סק"ג.
ה רא"ש שם. ב"י ד"ה ומו"ש ומותר מ"א שם.

סח ראה רש"י מוכה ב. מוע"כ ד"ה מורכבן. חנינה ג, א ד"ה קמן. וראה גם לעיל ס' קפו ס"ג. שו"ת ארח"ו ס' מא כמפור. וראה שלחן המלך ח"א ע' רמ.
סט ראה רש"י עירובין נ. ב. ד"ה ליתביה. רעה ה'ב' לעיל ס' קצ ס"ד. ע"ש.
ע מורכבי ונ"א רמו תשנב.
עא ס"ד. וראה שם מעיל ה'ג. וראה לעיל ס' קצ שם.
עב כדלעיל ס' שז ס"יב.
עג סעיף ג.
עד גמ' צ. ב. בדעת ת"ק. הגהות אשרי שם מופ"ט. מ"א רמב"ן.
עה ראה רש"י שם ד"ה דילמא. מ"א שם.
עו מ"א שם.
עז שאימורו מרדכי מופרים, כדלעיל ס' ג מורדכי' ס"א. וראה כדי השלחן ס' קנו ס"ג י.
עח משמעות הדג' שם. מ"א שם.
עט מ"א שם מ"ב כ. א.
פ כדלקמן ס' תרמ סוף ס"ד.
פא וראה לעיל ס' שא מ"ב. וראה תהלה לדוד סוף סק"ב. כדי השלחן ס' קנו סק"א. חקרי הלכות ח"ד נה. כ. ה"ר"ב תהלה ע' 79.
פב מורכבי רמו שסמ בשם מור"מ. הובא כ"י ס' שג